

Nr 62.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall; given Stockholms slott den 31 januari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

I skrivelse den 31 oktober 1935 har styrelsen för föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina, vilken styrelse tillika utgör styrelse för det av föreningen ägda skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall, hemställt om medel för uppehållande av verksamheten vid skyddshemmet under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937.

Innan jag går närmare in på denna framställning, torde jag till en början få redogöra för vissa allmänna bestämmelser i fråga om skyddshemsverksamhet.

De huvudsakliga bestämmelserna om skyddshem och vanartade barns omhändertagande å skyddshem äro givna i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård, med däri sedermera vidtagna ändringar. Genom lagen den 31 maj 1934 (nr 204) angående ändring i vissa delar av lagen om samhällets barnavård har barnavårdslagens tillämplighetsområde utvidgats att avse jämväl personer i åldern mellan aderton och tjuguet år.

Enligt 43 § 1 mom. i barnavårdslagen skall för varje landstingsområde samt för varje stad, som ej deltagar i landsting, finnas skyddshem med erforderligt antal platser. Skyddshem för landstingsområde upprättas genom landstingets och för stad, som nyss sagts, genom stadsfullmäktiges försorg. Dessa s. k. vanliga skyddshem äro avsedda för sådana vanartade, som å ena sidan ej lämpligen kunna anförtras åt enskilda hem eller barnhem men å andra sidan ej behöva vård å särskilda skyddshem.

Enligt 43 § 2 och 3 mom. i lagen skola vissa grupper av vanartade, vilka icke lämpa sig för vård i vanliga skyddshem, då så kan ske, uppfostras avskilda från andra vanartade i särskilda, av staten eller annan upprättade skyddshem eller avdelningar av skyddshem (centralanstalter). I 2 mom. avses sådana vanartade barn, vilka på grund av sin ålder eller vanartens beskaffenhet böra uppfostras avskilda från andra barn; 3 mom. har avseende å sådana vanartade barn, som äro behäftade med kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet. Bedömandet huruvida ifrågavarande vanartade böra intagas i särskilt skyddshem tillkommer i första hand vederbörande barnavårdsnämnd.

I samband med den förut omnämnda utvidgningen av barnavårdslagens tillämpningsområde har i 43 § 5 mom. föreskrivits, att personer i åldern mellan aderton och tjuguet år skola intagas i särskilda, för dem avsedda, av staten eller annan upprättade skyddshem eller avdelningar av skyddshem eller i allmän uppfostringsanstalt, dock att, då särskilda förhållanden det påkalla, sådan person må intagas i skyddshem, som avses i 2 eller 3 mom., eller med Kungl. Maj:ts medgivande i s. k. vanligt skyddshem.

Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 8 maj 1925 (nr 131) om statsbidrag till vissa kostnader enligt lagen om samhällets barnavård m. m., med däri genom kungörelse den 30 november 1934 (nr 565) gjorda ändringar, äger styrelse för skyddshem — såväl när det gäller vanligt skyddshem som särskilt skyddshem (centralanstalt) — att för skyddshemselev uppbära årligt statsbidrag, om eleven uppfostras inom skyddshemmet, med 200 kronor och, om han uppfostras utom detsamma, med 50 kronor, eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått. Vidare äger styrelsen att av vederbörande barnavårdsnämnd uppbära årlig skyddshemsavgift för skyddshemselev, vilken avgift utgår med 1,000 kronor, om eleven uppfostras inom skyddshemmet, och för elev, som uppfostras utom detsamma, med 300 kronor eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått efter avdrag av statsbidraget.

I propositionen nr 150 till 1924 års riksdag med förslag till lag om samhällets barnavård framlades en plan till lösning av anstaltsfrågan för sådana elever, som avses i 43 § 2 och 3 mom. I propositionen uttalades, att den uppfostringsverksamhet, varom här är fråga, borde anförtras åt därför lämpade enskilda föreningar eller stiftelser i dem redan tillhöriga eller av dem för ändamålet anordnade anstalter. I samband därmed meddelades bland annat, att underhandlingar upptagits med föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina i syfte att å åkerbrukskolonien Hall skulle anordnas en

centralanstalt för gossar. Nyssnämnda plan, som vann riksdagens godkännande, fullföljdes sedermera genom slutande av överenskommelser mellan staten samt dylika föreningar och stiftelser i oförmälda syfte.

Beträffande beslut om statsunderstöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för dess skyddshem åkerbrukskolonien Hall må här anföras följande.

Nyssnämnda underhandlingar med föreningen ledde till upprättande av ett förslag till överenskommelse avseende omhändertagandet av manliga vanartade till ett antal av omkring 235, eventuellt 260. Sedan förslaget i huvudsak vunnit godkännande av 1925 års riksdag, fastställde Kungl. Maj:t den definitiva överenskommelsen genom *brev den 12 juni 1925*.

Av denna överenskommelse framgår, att i gengäld för de förpliktelser till omhändertagande av vissa kategorier vanartade, som föreningen gentemot staten åtagit sig, staten tillförsäkrade föreningen särskilda förmåner, nämligen ett lån å 200,000 kronor till uppförande av vissa anstaltsbyggnader — sedermera benämnda Hågakolonien — för intill 50 vanartade elever över 15 år, årlig hyra, uppgående till 8,750 kronor eller 14,000 kronor, efter det nybyggnader för 25, respektive 50 dylika elever tagits i bruk samt ersättning för obelagda platser inom dessa byggnader enligt närmare angivna grunder. Lånet, för vilket räntan bestämdes skola utgå efter en räntefot av 5 procent, skulle få åtnjutas i två poster, den ena å 125,000 kronor omedelbart och återstående 75,000 kronor, då antalet elever, som avses i 43 § 2 mom. barnavårdslagen, stigit över 25 och i anledning därav nybyggnader för ytterligare 25 elever planerades. Till säkerhet för lånet skulle föreningen avlämna i skyddshemmets fastigheter meddelade in-teckningar å 200,000 kronor. Nyssnämnda s. k. hyresbelopp äro beräknade efter 7 procent å 125,000 kronor, respektive 200,000 kronor. Av lånet lyftades i enlighet med förenämnda överenskommelse endast 125,000 kronor. I överenskommelsen förbehöll sig staten rätt att under vissa omständigheter övertaga den s. k. Hågakolonien med tillhörande jordområde.

I skrivelse den 31 augusti 1925 gjorde föreningen framställning om ytterligare bistånd från statens sida, eventuellt genom att staten övertog egendomen och verksamheten vid Hall. I anledning av berörda framställning tillkallade chefen för socialdepartementet, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, tre sakkunniga med uppgift att biträda med verkställande av undersökning angående föreningens ekonomiska ställning och lantegendomen Halls tillstånd, skötsel och värde.

De sakkunniga avgåvo den 9 december 1925 yttrande jämte förslag i ärendet, varvid de sakkunniga förordade, att hjälp lämnades föreningen av staten i form av dels statslån och dels årligt statsbidrag. Vid ärendets föredragning i statsrådet den 12 februari 1926 — propositionen nr 124 år 1926 — anslöt sig chefen för socialdepartementet principiellt till de sakkunnigas förslag. Ifrågasvarande proposition vann i huvudsak riksdagens godkännande.

Genom *brev den 29 juni 1926* beviljade därefter Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut föreningen ett lån av statsmedel å 350,000 kronor mot villkor, att föreningen avlämnade dels en förbindelse å detta belopp, dels ock i skyddshemmets fastigheter meddelade in-teckningar å ytterligare 350,000 kronor. Räntan å det nya lånebeloppet bestämdes till 5 procent. I brevet gjordes även visst förbehåll om rätt för staten att få inköpa egendomen Hall med därå uppförda byggnader — utom den s. k. Hågakolonien, om vars överlåtande till staten särskilt avtal träffats i överenskommelsen den 12 juni 1925

— jämte döda och levande inventarier, varvid statslånet skulle gå i avräkning å köpeskillingen. Samtidigt medgav Kungl. Maj:t, att hyra finge utgå med 24,500 kronor årligen samt bidrag till avlöningar med sammanlagt 41,100 kronor.

Eftersom föreningens ekonomi alltjämt var synnerligen ansträngd beviljade Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande genom *brev den 24 maj 1929* föreningen ytterligare ett lån av statsmedel å 100,000 kronor på i huvudsak samma villkor som de, vilka gällde för det år 1926 beviljade lånet.

Redan dessförinnan — den 2 november 1928 — hade emellertid Kungl. Maj:t tillkallat vissa sakkunniga att utreda frågan om organisationen vid skyddshemmet och förläggningen av eleverna därstädes. De sakkunnigas yttrande, dagtecknat den 24 oktober 1929, jämte förslag i ärendet lades sedermera till grund för propositionen nr 109 till 1930 års riksdag angående bidrag och lån för ändrad organisation vid skyddshemmet Åkerbrukskolonien Hall. I propositionen föreslogs utom vissa förändringar beträffande förläggning av eleverna och elevernas yrkesutbildning, att föreningen finge uppbåra dels hyra för de för elever avsedda byggnaderna vid skyddshemmet, dels bidrag till avlöningar åt vissa befattningshavare, dels ock ersättning för icke belagda platser. Därjämte förordade Kungl. Maj:t, att återstoden, 75,000 kronor, utav det lån å 200,000 kronor, som 1925 års riksdag beviljat föreningen till uppförande av vissa elevbyggnader, finge, i den mån så erfordrades, användas till utförande av vissa i propositionen angivna ändrings- och ombyggnadsarbeten. Propositionen bifölls av riksdagen (skrivelse nr 319).

Den närmare innebörden av detta riksdagens beslut framgår av Kungl. Maj:ts *brev den 20 juni 1930* med anledning av riksdagens skrivelse i ämnet. Utdrag av nämnda brev torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll. I de genom brevet fastställda bestämmelserna har Kungl. Maj:t sedermera på föreningens begäran vidtagit vissa smärre ändringar.

I skrivelsen den 31 oktober 1935 har *styrelsen för föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina* inledningsvis lämnat följande redogörelse för den nuvarande elevförläggningen m. m.

1930 års överenskommelse innebure, att eleverna skulle fördelas på olika byggnader på följande sätt.

Elever, intagna enligt 43 § 2 mom.:

Elevehem	Ålder	Antal elever
Strandhem	under 14 år	30
Tomtebo	14—15 »	56
Storgården	över 16 »	60
		<u>146</u>

Elever, intagna enligt 43 § 3 mom.:

Holmia	under 15 år	30
Hågakolonien	över 15 »	25
		<u>55</u>
	Summa antal elever	201

I denna förläggningsplan hade sedermera vissa förändringar måst vidtagas. Styrelsen ville sålunda framhålla, att elevehemmet Strandhem tills vidare vore nedlagt, eftersom skyddshemmet under senare år icke fått mottaga några sådana elever i åldern under 14 år, som vore att hänföra till 43 § 2 mom. i barnavårdslagen. De där befintliga förläggningslokalerna hade provisoriskt upplåtits till ett vid skyddshemmet anordnat hushåll för giftig personal.

Till följd av det stigande antalet kroppsligt sjuka och psykiskt undermåliga elever hade elevhemmen Tomtebo och Storgården måst tagas i anspråk för även elever av denna kategori, en anordning, som kunnat genomföras därför, att de s. k. normala skyddshemseleverna visat synnerligen stor minskning. För det dåvarande vore å skyddshemmet intagna 98 elever, av vilka omkring 20 kunde hänföras till normala samt de återstående 78 till kroppsligt sjuka och psykiskt undermåliga. De omkring 20 normala eleverna vore fördelade på elevhemmen Tomtebo och Storgården, vilka två elevhem jämväl hyste de 30 undermåliga, som icke rymdes på specialhemmen Holmia och Hågakolonien.

Det borde påpekas, att styrelsen med anledning av en skrivelse från statens inspektör för fattigvård och barnavård förklarar sig icke vilja tills vidare motsätta sig, att å skyddshemmet mottoges även elever i åldern mellan 18 och 21 år. Någon ansökning om plats för elev av denna kategori hade emellertid ännu icke inkommit.

Styrelsen lämnar i fortsättningen en översikt beträffande föreningens nuvarande ekonomiska mellanhavanden med staten.

Rörande de lån, som föreningen vid olika tillfällen uppburit av staten, hänvisar styrelsen till följande sammanställning.

Lån enligt brev	Lånebelopp	Räntefot
	Kronor	%
12/6 1925	125,000	5
29/6 1926	350,000	5
24/5 1929	100,000	5
20/6 1930	75,000	5
	<hr/> Summa kronor 650,000	

Till säkerhet för ifrågavarande lånebelopp å sammanlagt 650,000 kronor hade föreningen, anför styrelsen, avlämnat i skyddshemmets fastigheter meddelade inteckningar till lika stort belopp. Den årliga räntan å statslånen uppginge till $(0.05 \times 650,000)$ 32,500 kronor.

Föreningen erhöle som nämnts, fortsätter styrelsen, hjälp av staten i olika former. Sålunda betalade staten årlig hyra för vissa av de såsom förläggningslokaler för elever anordnade byggnaderna. Storleken av dessa hyresbelopp hade ställts i förhållande till vissa av de belopp, som föreningen enligt vad förut angivits erhållit såsom lån av staten.

Beträffande hyresbeloppen, som årligen uppgå till 36,750 kronor, åberopar styrelsen följande sammanställning.

Brev	Lånebelopp Kronor	Belopp, varå hyra beräknas Kronor	Procent- tal	Hyres- belopp Kronor
12/6 1925.....	125,000	125,000	7	8,750
29/6 1926.....	350,000	350,000	7	24,500
24/5 1929.....	100,000	—	—	—
20/6 1930	75,000	50,000	7	3,500
			<hr/>	Summa kronor 36,750

Ersättning för obelagda platser, framhåller styrelsen vidare, avsåge endast de två för kroppsligt sjuka och psykiskt undermåliga elever reserverade elevhemmen, Holmia med 30 platser och Hågakolonien med 25 platser. Ersätt-

ningen hade bestämts till vid Holmia 500 kronor och vid Hågakolonien 700 kronor för varje obelagd plats, allt för år räknat. Ersättning utginge endast för de tider av året, då plats icke vore belagd. Enär antalet ifrågavarande elever befunnit sig i ständig ökning, hade ersättningsbeloppet för obelagda platser efter hand minskats. Under budgetåret 1934/1935 hade ersättningen stannat vid omkring 3,900 kronor och syntes sannolikt snart alldeles upphöra.

Vad *avlöningsbidraget* beträffade, yttrar styrelsen, utginge detta enligt brevet den 20 juni 1930 med tillhoppa 41,100 kronor. Vidkommande de befattningshavare, för vilkas avlöning bidraget vore avsett, hade Kungl. Maj:t vid olika tillfällen medgivit jämkningar, varför den i nyssnämnda brev återgivna förteckningen icke vidare vore i alla avseenden tillämplig. Styrelsen hade därför uppgjort följande förteckning rörande avlöningsbidragets fördelning å olika befattningshavare.

	Kronor
1 direktör	7,140
1 assistent	5,160
1 predikant	720
1 agronom	4,260
1 lärare, tillika gymnastik- och idrottsledare	3,960
1 avdelningsföreståndare	3,240
2 avdelningsföreståndare	6,480
3 avdelningsförmän	5,940
1 avdelningsföreståndarinna för specialavdelningen för själsligt undermåliga elever	2,220
1 föreståndarinna för skyddshemmets sjukavdelning	1,980
	Summa kronor 41,100

Föreningen hade alltså, anför styrelsen sammanfattningsvis, att till staten årligen såsom ränta å lån betala 32,500 kronor, medan föreningen i fasta inkomster från staten årligen uppbure såsom hyra 36,750 kronor och såsom avlöningsbidrag 41,100 kronor. Till dessa fasta inkomster från staten komme vidare de rörliga, nämligen ersättning för obelagda platser samt — liksom för andra skyddshem — statlig skyddshemsavgift årligen med 200 kronor för elev inom skyddshemmet och ett årsbidrag av 50 kronor för elev utom desamma.

Skyddshemmets ekonomi hade, framhåller styrelsen, under tiden efter den 1 juli 1930, då den senast träffade överenskommelsen mellan staten och föreningen började tillämpas, till och med utgången av budgetåret 1934/1935, kunnat nödtorftigt balanseras. Vid uppgörande av staten för budgetåret 1935/1936 (se sid. 7) hade styrelsen likaledes räknat med att själv kunna anskaffa nödiga medel för verksamheten. I staten för innevarande budgetår kalkylerades nämligen med en medelbeläggning av 135 elever. Redan vid slutet av budgetåret 1934/1935 hade emellertid en minskning av antalet elever å skyddshemmet inträtt. Medeltalet elever, som tidigare utgjort 135 eller mera, hade under våren 1935 sjunkit till 130. Denna minskning hade sedermera under innevarande budgetår fortsatt så gott

För åkerbrukskolonien Hall fastställd stat för budgetåret 1935/1936.

(Förutsatt beläggning 135 elever.)

	Kronor	Kronor
Utgifter.		
Avlöningar (inklusive dyrtidstillägg)	118,000	
Styrelsens resor, revision m. m.	2,600	
Pensionsavgifter	2,900	
Pensioner	3,250	
Byggnader	15,600	
Inventarier	5,000	
Utpisning	36,000	
Bränsle och lyse	19,000	
Beklädnad	19,000	
Renhållning	4,000	
Hälsa- och sjukvård	5,000	
Flitpenningar till elever	4,000	
Försäkringar	4,000	
Allmänna omkostnader	14,650	
Räntor å andra skulder än statslån	1,100	254,100
Räntor å statslån		32,500
	Säger utgifter kronor	286,600
Inkomster.		
Befattningshavares pensionsavgifter	1,600	
Ersättning för personalbostäder	11,800	
Överskott å jordbruket	5,000	
Värde av elevdagsverken	10,000	
Diverse inkomster	1,800	30,200
Elevavgifter från kommuner:		
135 elever å 1,000 kronor	135,000	
35 elever utom skyddshemmet å 180 kronor	6,300	
Beklädnadsbidrag (40 elever å 150 kronor)	6,000	147,300
Statliga skyddshemsavgifter:		
135 elever å 200 kronor	27,000	
35 elever utom skyddshemmet å 50 kronor	1,750	28,750
Övriga bidrag av staten:		
Avlöningsbidrag	41,100	
Hysesbidrag	36,750	
Tomplatsersättning	2,500	80,350
	Säger inkomster kronor	286,600

som oavbrutet, beroende på att, medan utskrivningsfrekvensen haft ungefär samma omfattning som tidigare, antalet ankommande elever väsentligen nedgått. Under kalenderåret 1935 hade sålunda endast 23 elever inskrivits vid skyddshemmet; motsvarande siffra hade år 1934 varit 44. Styrelsen framhåller beträffande skyddshemmets beläggning vidare följande.

En betydande orsak till den minskade tillströmningen av elever syntes vara att söka i den omständigheten, att hela skyddshemsverksamheten befunne sig under omorganisation. I samband därmed hade även effektiviteten

av dittills tillämpade arbetsmetoder ställts under debatt. Följden hade blivit, att barnvårdsnämnderna i avvaktan på en nyordning av anstaltsväsendet tills vidare syntes vara benägna att dröja med inskridande mot vanartade barn eller i varje fall att inskränka sig till sådana lindrigare former som övervakning och utackordering i fosterhem m. m. Icke blott ifrågavarande skyddshem utan jämväl övriga i landet befintliga skyddshem för gossar mottoge därför för det dåvarande ett mindre antal nykomna än det ordinära. Detta medförde vidare, att de lokala skyddshemmen icke i avsedd utsträckning hänvisade eller överflyttade till åkerbrukskolonien Hall normala elever i högre åldersgrupper. De elever, som dåmera intoges å Hall, tillhörde så gott som undantagslöst de kroppsligt sjukas eller psykiskt undermåligas kategori.

Hur länge denna stagnation i skyddshemsverksamheten komme att räcka, kunde icke med visshet sägas, men styrelsen ansåge sig hava grundad anledning antaga, att den minskade beläggningen å åkerbrukskolonien Hall komme att fortfara under avsevärd tid. För detta skyddshems vidkommande vore läget nämligen sådant, att även en återgång till normal intagningsfrekvens icke på flera år kunde höja medeltalet till det antal — 135 elever — vid vilket staten kunde bringas att balansera. För det dåvarande vårdades å skyddshemmet i allt 98 elever och av dessa komme omkring ett trettiotal att lämna hemmet, så snart arbetsanställning kunde beredas eller till följd av överflyttning till sinnessjukhus, imbecillanstalter och dylika inrättningar. Redan i början av år 1936 syntes elevantalet därför komma att vara nere i omkring 70.

Med ledning av angivna siffror håller styrelsen före, att medeltalet elever för budgetåret 1935/1936 eller 1936/1937 icke kunde beräknas till högre antal än 80.

I detta sammanhang anser sig styrelsen böra beröra frågan, om elevbeläggningen möjligen kunde ökas genom överflyttning till skyddshemmet av elever från andra anstalter. Styrelsen anför därvidlag följande.

Såsom framginge av det dittills anförda tenderade klientelet att bliva alltmera enhetligt, i det att mer än 75 procent av beläggningen tillhörde den grupp, som avsåges i 43 § 3 mom. i barnvårdslagen. Denna utveckling innebure så till vida vissa fördelar, som man därigenom efter hand undginge den sammanblandning av heterogena elevkategorier, vilken dittills medfört åtskilliga svårigheter i uppfostringsarbetet. Skyddshemssakkunniga, som den 30 juli 1935 avlämnat första delen av sitt betänkande rörande skyddshemsverksamheten (Statens offentliga utredningar 1935: 35), hade för sin del förordat, att skyddshemmet för framtiden anordnades uteslutande såsom abnormanstalt. En utveckling i denna riktning vore som syntes redan på väg. Under sådana förhållanden ville styrelsen rikta uppmärksamheten på en fråga, som tidigare vid flera tillfällen varit föremål för diskussion. Styrelsen syftade på ett uttalande av 1930 års riksdag (skrivelse nr 319) av den innebörden, att det enligt riksdagens mening förtjänade övervägas, om icke *vissa bildbara sinnesslöa elever, som vårdades å statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed*, kunde överflyttas till åkerbrukskolonien Hall. Därvid hade särskilt avsetts sådana elever, som åtnjöte skolundervisning. I den förutnämnda överenskommelsen den 20 juni 1930 hade föreningen för övrigt åtagit sig att, därest den vid uppfostringsanstalten å Salbohed bedrivna undervisningen för bildbara sinnesslöa nedlades, mottaga dessa sinnesslöa å Hall. I yttrande den 27 juni 1933 rörande nyssnämnda riksdagsuttalande hade styrelsen ansett sig icke för det dåvarande kunna tillstyrka verkställandet av denna överflyttning

av elever, enär bland annat psykopathemmen Holmia och Hågakolonien då ändock väntades bliva fullbelagda (1934 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 49). Sedermera hade emellertid förhållandena helt förändrats, eftersom de för normala elever avsedda hemmen inom ganska kort tid syntes kunna helt tagas i anspråk för defekta, en förläggningsanordning, som enligt vad förut omnämnts, redan börjat praktiseras. Under sådana förhållanden ansågo styrelsen, att frågan om överflyttning av elever från Salbohed till Hall ånyo borde bliva föremål för utredning.

Om resultatet av utredningen skulle gå i den riktningen, att en överflyttning av elever visade sig vara en lämplig och genomförbar anordning, framhåller styrelsen, komme det att taga någon tid, innan omorganisationen kunde bringas i verkställighet. Med säkerhet kunde det föreslagna överflyttning sinstitutet icke öva inflytande på beläggningsfrekvensen under innevarande budgetår och sannolikt icke heller under budgetåret 1936/1937.

Då skyddshemmets utgifter och inkomster kunde bringas i jämvikt endast vid ett medeltal av minst 135 elever, yttrar styrelsen, stode den inför uppgiften att vidtaga åtgärder, som säkrade skyddshemmets fortsatta verksamhet. I första hand hade styrelsen därvid låtit utreda möjligheten av att nedbringa skyddshemmets utgifter.

Utredningen visade, anför styrelsen, att det sjunkande elevantalet bland annat möjliggjorde *stängande av ett av elevhemmen*. Av vissa praktiska skäl syntes elevhemmet Tomtebo därvid böra komma i fråga. Detta innebure tillika nedläggande av den i samma byggnad befintliga skräddarverkstaden, varigenom vissa besparingar kunde göras i fråga om kostnaderna för uppvärmning, belysning, inventarier, renhållning och övrigt underhåll. *Posten till utspisning* påverkades vidare i särskild grad av den minskade beläggningsen. Med ett beräknat dagportionspris av omkring 70 öre hade den sammanlagda kostnaden för utspisning kunnat nedbringas från 36,000 kronor i den för 135 elever beräknade staten till 21,000 kronor. Även vissa andra driftkostnader kunde beräknas till något lägre belopp.

I stort sett hade emellertid den verkställda utredningen, framhåller styrelsen, bestyrkt den ofta gjorda erfarenheten, att en plötslig inskränkning av en institutions verksamhet icke på långt när medförde en däremot svarande minskning av omkostnaderna. Till detta bidroge främst den omständigheten, att den största utgiftsposten — *posten till avlöningar* — icke kunde fixeras med hänsyn tagen enbart till det för ögonblicket erforderliga antalet befattningshavare. Varje beskärning av avlöningsposten nödvändiggjorde, att ett motsvarande antal befattningshavare måste avskedas från sina anställningar. Ett sådant avskedande kunde emellertid i allmänhet icke ske utan varsel, varför en beskärning av personalen krävde tid för att kunna genomföras. Därtill komme en annan och ännu betydelsefullare synpunkt. De flesta befattningshavare hade bakom sig en lång anställningstid i skyddshemmets tjänst och hade i allmänhet kommit upp i den levnadsålder, i vilken utsikten att erhålla annan anställning vore ringa. Ett avskedande skulle därför för dem hava till följd arbetslöshet och ekonomisk kris. I detta läge hade styrelsen ansett sig böra inskränka uppsägningarna till att avse endast sådana befattnings-

havare, vilkas anställning vore av mera tillfällig art. Så vore fallet med en förman (föreståndare för den till nedläggning föreslagna skräddarverkstaden), en nattvakt och ett köksbiträde. Till följd av elevhemmet Tomtebos nedläggande hade styrelsen vidare beslutat att, då avdelningsföreståndarbefattningen inom den närmaste tiden bleve ledig, icke tillsätta befattningen. Läraren, tillika gymnastik- och idrottsledare, syntes med hänsyn till den minskade undervisning, som framdeles komme ifråga, kunna åläggas att jämte egen tjänst uppehålla jämväl befattningen som avdelningsföreståndare vid elevhemmet Storgården. En förman, som icke vidare vore behövlig i sin dåvarande befattning, skulle enligt planen överföras till jordbruket, där bristen på elevarbetskraft gjorde anställning av särskilda arbetare behövlig.

Med dessa senare anordningar skulle utgifterna, beräknar styrelsen, kunna nedbringas med 35,000 kronor eller till 251,000 kronor.

Vad inkomsterna beträffade, yttrar styrelsen vidare, medförde en medelbeläggning av 80 i stället för ursprungligen beräknade 135 elever en stark minskning i fråga om inkomstposterna för *elevavgifter* och *statliga skyddshemsavgifter*. Inkomstminskningen uppginge därvidlag till närmare 70,000 kronor. Till följd av indragningen av två avdelningsföreståndartjänster komme vidare *statsbidraget till avlöningar* att nedgå med omkring 6,000 kronor. *Tomplatsersättningen*, som utginge för de för kroppsligt sjuka och psykiskt undermåliga elever avsedda vårdplatserna i elevhemmen Holmia och Hågakolonien, komme sannolikt att upphöra till följd av det ökade antalet defekta elever. I fråga om *inkomsten på jordbruksdriften* — tidigare beräknad till 5,000 kronor — ville styrelsen framhålla, att jordbruksdriften hädanefter komme att belastas med kostnaderna för avlöande av ytterligare fem å sex lantarbetare, avsedda att ersätta eleverna. Om elevernas utbildning i olika hantverk ej skulle eftersättas, vore det nämligen med dåvarande elevantal icke möjligt att placera dem i jordbruket i samma utsträckning som tidigare. I enlighet därmed hade styrelsen därför icke ansett sig kunna räkna med någon nettovinst av jordbruksdriften.

Inkomsternas sammanlagda belopp skulle efter denna kalkyl, anför styrelsen, uppgå till 196,000 kronor.

Beträffande detaljposterna i den sålunda skisserade utgifts- och inkomststaten, som baserades å en beläggning av 80 elever, hänvisar styrelsen till det å sid. 11 intagna statförslaget.

Till täckande av den brist å 55,000 kronor, som enligt detta statförslag uppkomme å driften, framhåller styrelsen, saknade föreningen alla medel. Föreningens tillgångar utgjordes av lantegendomen Hall med därå uppförda byggnader samt av inventarier. Lantegendomen vore bevillningstaxerad till 332,900 kronor, i vilken summa de egentliga anstaltsbyggnaderna ej inräknats. Statsverkets intecknade fordran uppginge som nämnts till 650,000 kronor. Att under sådana förhållanden erhålla lån i banker eller andra icke-statliga penninginrättningar vore utsiktslöst. Styrelsen hade därför ingen annan utväg än att hos Kungl. Maj:t hemställa om hjälp för skyddshemmets fortsatta verksamhet. Rörande sättet för tilldelande

Av styrelsen för åkerbrukskolonien Hall uppgjort förslag till stat för skyddshemmet
för budgetåren 1935/1936 och 1936/1937.

(Förutsatt beläggning 80 elever.)

	Kronor	Kronor
Utgifter.		
Avlöningar (inklusive dyrtidstillägg)	111,000	
Styrelsens resor, revision m. m.	2,150	
Pensionsavgifter	2,900	
Pensioner	3,250	
Byggnader	13,600	
Inventarier	4,000	
Utspisning	21,000	
Bränsle och lyse	17,500	
Beklädnad	14,000	
Renhållning	3,500	
Hälsa- och sjukvård	4,000	
Flitpenningar till elever	2,500	
Försäkringar	4,000	
Allmänna omkostnader.....	14,000	
Räntor å andra skulder än statslån.....	1,100	218,500
Räntor å statslån		32,500
	Säger utgifter kronor	251,000
Inkomster.		
Befattningshavares pensionsavgifter.....	1,600	
Ersättning för personalbostäder	11,000	
Överskott å jordbruket	—	
Värde av elevdagsverken	3,200	
Diverse inkomster	1,800	17,600
Elevavgifter från kommuner:		
80 elever å 1,000 kronor	80,000	
35 elever utom skyddshemmet å 180 kronor	6,300	
Beklädnadsbidrag (15 elever å 150 kronor)	2,250	88,550
Statliga skyddshemsavgifter:		
80 elever å 200 kronor	16,000	
35 elever utom skyddshemmet å 50 kronor	1,750	17,750
Övriga bidrag av staten:		
Avlöningsbidrag	35,350	
Hysesbidrag	36,750	
Tomplatsersättning.....	—	72,100
		196,000
Underskott.....		55,000
	Säger inkomster kronor	251,000

åt föreningen av behövliga medel kunde olika vägar ifrågakomma. Styrelsen ville framföra till övervägande två olika alternativ. Det första förslaget innebure, att föreningen för ett vart av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 erhöle å riksstaten ett direkt anslag av 55,000 kronor. Det andra förslaget

innebure, att föreningen till uppehållande under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 av skyddshemmets verksamhet erhöle ett räntefritt lån utan återbetalningsskyldighet å sammanlagt 110,000 kronor.

Över styrelsens framställning hava utlåtanden avgivits den 6 december 1935 av skolöverstyrelsen, den 13 i nämnda månad av statens inspektör för fattigvård och barnavård, efter hörande av skyddshemsinspektören, samt den 14 i samma månad av statskontoret.

Skolöverstyrelsen uppehåller sig till en början vid åkerbrukskolonien Halls framtida ställning i skyddshemsorganisationen samt behovet av utredning därom. Styrelsen anför därvidlag följande.

Skyddshemssakkunniga hade i sitt betänkande föreslagit, att åkerbrukskolonien Hall för framtiden borde organiseras såsom dels en specialanstalt för de vanartade gossar, som på grund av kroppslig sjukdom eller psykisk abnormitet icke kunde tillgodogöra sig undervisning och utbildning i övriga skyddshem, dels en observationsanstalt. I sitt den 15 oktober 1935 avgivna yttrande över nämnda betänkande hade överstyrelsen ifrågasatt lämpligheten av den sålunda föreslagna anordningen. Såsom skäl för sin tveksamhet hade överstyrelsen åberopat bland annat skyddshemmets storlek och det blivande klientelet av de sakkunniga beräknade jämförelsevis ringa omfattning. Överstyrelsen hade såsom sin mening uttalat, att en närmare undersökning rörande skyddshemmets framtida ställning i skyddshemsorganisationen borde verkställas, innan definitivt beslut fattades. Det syntes överstyrelsen, som skulle föreliggande redogörelse och framställning i hög grad styrka behovet av en dylik närmare undersökning. Överstyrelsen ansåge det vara av synnerlig vikt, att särskild uppmärksamhet därvid ägnades åt skyddshemmets ekonomiska förhållanden, vilka syntes kräva, att en sanering på ett eller annat sätt komme till stånd. Överstyrelsen betraktade det och såsom nödvändigt, att omkostnadsstaten för skyddshemmet nedbringades högst väsentligt, därest en undersökning visade, att en avsevärd begränsning i dess verksamhet måste för framtiden anses sannolik. Skyddshemmets styrelse hade visserligen redan sökt nedbringa utgiftsposterna, men på grund av personal- och andra förhållanden hade nedskärningen blivit ganska begränsad. Särskilt funne överstyrelsen posten avlöningar allt för stor i förhållande till relevantalet.

I föreliggande framställning hade den tidigare dryftade frågan om överflyttande till åkerbrukskolonien Hall av elever från statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed, vilken anstalt vore särskilt avsedd för bildbara sinnesslöa gossar, åter bragts på tal. I anledning därav erinrade överstyrelsen, att överstyrelsen i ett efter samråd med medicinalstyrelsen den 13 oktober 1933 avgivet yttrande beträffande nämnda överflyttning uttalat, att den för det dåvarande icke borde komma till stånd. Mot en utredning rörande möjligheten att i någon form bland skyddshemmen inordna statens anstalter för sinnesslöa hade överstyrelsen samtidigt förklarat sig icke hava något att erinra. Utan att taga ställning till frågorna, huruvida en överflyttning av elever från Salbohed till Hall eller ett inordnande av statens sinnesslöanstalter i allmänhet bland skyddshemmen borde äga rum, ville överstyrelsen dock framhålla vikten av, att även dessa spörsmål beaktades vid den närmare undersökning, som eventuellt kunde komma att vidtagas rörande skyddshemmets framtida uppgift och ställning inom skyddshemsverksamheten.

Intill dess att beslut om skyddshemmets framtida ställning fattats, vore det enligt överstyrelsens mening nödvändigt, att detsamma erhöle det eko-

nomiska stöd, som vore erforderligt för att verksamheten därstädes skulle kunna på ett tillfredsställande sätt upprätthållas. Överstyrelsen såge sig icke i stånd att bedöma, huruvida samtliga de poster, som låge till grund för den beräknade bristen för vart och ett av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937, motsvarade det verkliga behovet, men hade ej heller någon anledning att betvivla att så vore fallet.

Överstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte av statsmedel tilldela skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall för vart och ett av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 ett belopp av 55,000 kronor.

Skyddshemsinspektören uppehåller sig i sitt yttrande till en början vid möjligheterna till en inskränkning av antalet befattningshavare vid skyddshemmet. Inspektören anför därom huvudsakligen följande.

Att i hast reducera antalet befattningshavare, vilka en lång följd av år oförvitligt fullgjort sina åligganden vid hemmet, låte sig lämpligen ej göra, ty äldre befattningshavare borde icke utan trängande skäl uppsägas från sina tjänster, ehuru strävan efter anpassning till den verksamhet, som framdeles syntes komma att påvåla Hall, dock borde förefinnas. Man kunde ifrågasätta, om icke möjlighet förelåge att, när antalet elever nedginge till det av styrelsen beräknade, göra indragning i fråga om personal, som mera hade att ägna sig åt expeditjonsarbete. Vid anställandet av assistent vid hemmet hade antalet elever uppgått till omkring 100. Nedginge antalet elever till 80, som styrelsen beräknade, så funnes för angivna antal elever tre avdelningsföreståndare anställda, d. v. s. en avdelningsföreståndare för cirka 27 elever. Därjämte funnes avdelningsförmän, som hade sin tjänstgöring förlagd till elevhemmen. Det minskade antalet elever syntes medföra vissa lättnader i direktörens arbetsbörda, varigenom möjlighet borde föreligga för direktören att påtaga sig en del arbetsuppgifter, som för det dåvarande ålæge t. ex. assistenten. Direktören och en del övriga befattningshavare vid hemmet syntes gemensamt kunna ombesörja fostringsarbetet, utan att kraven på ändamålsenlighet behöfde eftersättas. Jämförde man den arbetskraft, som funnes att tillgå å Hall, med hänsyn till antalet elever, som beräknades komma att finnas vid hemmet, med antalet befattningshavare vid skyddshem, som hade 50, 60 och 70 elever, syntes anledning föreligga för det antagandet, att förut ifrågasatta indragning skulle kunna företagas. Upplýsningssvis kunde nämnas, att å Hall, enligt föreliggande förslag, 45 (+ 3) anställda skulle finnas för vård av 80 elever, under det antalet anställda vid Skrubba skyddshem uppginge till 19 och antalet elever därstädes till cirka 70. Vid Råby skyddshem utgjorde antalet befattningshavare 11 och antalet elever i regel 48—50.

Inspektören ingår i fortsättningen på en granskning i övrigt av styrelsens nya statförslag och framhåller därvid följande.

Utgifter för beklädnad hade för budgetåret 1935/1936 beräknats för 135 elever till 19,000 kronor men för 80 elever till 14,000 kronor. Vid beräkning av detta belopp borde $\frac{80}{135}$ tagas av 19,000 kronor och beloppet bleve då 11,260 kronor. I statförslaget syntes dock 12,000 kronor böra upptagas. — Hälso- och sjukvård hade beräknats för 135 elever till 5,000 kronor och syntes för 80 elever böra beräknas till $(\frac{80 \times 5,000}{135} = 2.963)$ 3,500 kronor. Allmänna omkostnader hade under det hemmet haft 135 elever upptagits till 14,650 kronor och syntes, om antalet elever komme att nedgå till cirka 80, kunna beräknas till 12,000 kronor. Även om man icke räknade med att assistent-

tjänsten eller annan tjänst indroges, skulle utgiftssidan i stafförslaget kunna nedskäras med (2,000 + 500 + 2,000) 4,500 kronor.

Angående i stafförslaget upptagna inkomster kunde följande anföras.

Enligt riksdagens beslut utginge årligen i avlöningsbidrag till Hall 41,100 kronor. Detta bidrag syntes inspektören under ifrågavarande budgetår oförändrat böra tillkomma skyddshemmet. Överskott från jordbruket och skogen hade icke upptagits i staten. Under budgetåret 1933/1934 hade dock vinsten uppgått till 17,593 kronor och för budgetåret 1934/1935 till 26,703 kronor. Man syntes således på goda grunder våga upptaga överskott från jordbruket och skogen till cirka 12,250 kronor, i synnerhet som jordbruket vid angivna överskott varit belastat med avgifter för elevdagsverken å 10,000 kronor, men i detta stafförslag endast 3,200 kronor upptagits. Därest åkerbrukskolonien Hall under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 erhöle 41,100 kronor som avlöningsbidrag samt befrielse under angivna tid från skyldigheten att betala ränta, 32,500 kronor, å erhållna statslån, skulle ytterligare hjälp från statens sida icke erfordras. Kunde därtill vissa åtgärder vidtagas i fråga om inskränkning av antalet befattningshavare medförde detta givetvis förbättring i skyddshemmets ekonomi.

På grundval av de sålunda verkställda beräkningarna har inspektören uppgjort ett förslag till stat, som utvisar inkomster till ett belopp av 214,000 kronor och utgifter — fränsett ränta å statslån — till enahanda belopp.

Vad beträffar förslaget om överflyttning av elever från statens uppfostringsanstalt för vanartade sinnesslöa gossar å Salbohed till Hall, anser inspektören frågan därom kräva närmare utredning.

Då åkerbrukskolonien Hall oundgängligen vore i behov av statshjälp för att verksamheten skulle kunna fortgå, föreslår inspektören, att skyddshemmet under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 befriades från ränta till statsverket å erhållna statslån samt att till hemmet under vartdera av angivna budgetår finge utgå avlöningsbidrag med 41,100 kronor. Skulle ifrågavarande lösning icke anses godtagbar, borde för innevarande och nästkommande budgetår statsanslag å 32,500 kronor per år beviljas, samt avlöningsbidraget utgå enligt förut angivna förslag. Begränsades avlöningsbidraget till 35,350 kronor, erfordrades ett statsanslag å 38,250 kronor.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård framhåller, att en plötslig reducering av avlöningsposten vid skyddshemmet genom minskning av personalen icke låte sig göra. En anpassning av behovet vid varje särskilt tillfälle kunde, såsom skyddshemmets styrelse påvisat, icke genomföras. Det vore därför ofrånkomligt att trots minskat elevantal tills vidare bibehålla utgifterna under denna rubrik vid i huvudsak oförändrad omfattning. Även åtskilliga andra utgiftsposter kunde ej minskas i proportion till de genom det lägre elevantalet reducerade inkomsterna. Då skyddshemmet icke syntes kunna komma i åtnjutande av ekonomiskt understöd från annat håll än från staten och då vid hemmet lämnades sådan skyddshemsvård, som, om den ej utövades av annan, tillkomme staten att handhava, vore det ofrånkomligt, att staten liksom tidigare beviljade erforderlig hjälp.

Inspektören meddelar, att inspektören, efter att under hand hava samrått med verkställande ledamoten i skyddshemmets styrelse samt hemmets direktör, utarbetat följande alternativa förslag i fråga om formen för den begärda hjälpen samt storleken av densamma.

I den i brevet den 20 juni 1930 upptagna förteckningen å befattningar, för vilka statsbidrag skulle utgå, hade, såsom tidigare nämnts, Kungl. Maj:t vid flera tillfällen medgivit jämkningar på grund av förändrade förhållanden i personalens sammansättning. Dessa jämkningar hade varit påkallade av praktiska skäl med hänsyn till verksamheten vid skyddshemmet. Den stat, som av skyddshemmets styrelse uppgjorts för en beräknad beläggning av 80 elever, förutsatte indragning av vissa befattningar, för vilka statsbidrag utginge. Därigenom skulle statens avlöningsbidrag minskas från 41,100 kronor till 35,350 kronor, oaktat de sammanlagda avlöningarna (inklusive dyrtidstillägg) beräknats uppgå till 111,000 kronor. Inspektören föresloge, att skyddshemmet finge bibehålla dittillsvarande statsbidrag till avlöningar, och att för detsamma utgående ej föreskrevs andra villkor än att det skulle användas till avlöning av personal vid skyddshemmet. Statens inspektör för fattigvård och barnavård skulle hava såsom åliggande att i samråd med skyddsheminspektören vaka över uppfyllandet av nämnda villkor. I detta sammanhang ville inspektören anmärka, att man ej med fullständig visshet kunde säga, att icke antalet elever åter komme att öka i sådan omfattning, att den personal, för vilken avlöningsbidrag dittills erhållits, åter bleve behövlig i sin helhet.

Inspektören föresloge dessutom, att räntan å skyddshemmet beviljade statslån, vilken årligen uppginge till 32,500 kronor, efterskänktes för budgetåren 1935/1936 och 1936/1937.

Om vidare ett särskilt statsbidrag å 10,000 kronor tilldelades skyddshemmet för vart och ett av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 syntes hemmets stat kunna balanseras.

Enligt detta alternativ skulle, framhåller inspektören, skyddshemmet för vartdera budgetåret tillföras inkomster å $(5,750 + 32,500 + 10,000)$ 48,250 kronor, vartill komme 5,000 kronor, som, enligt vad förenämnda representanter för skyddshemmet meddelat inspektören, numera kunde beräknas inflyta å inkomststaten under rubriken överskott å jordbruket. Skillnaden mellan summan av dessa belopp $(48,250 + 5,000)$ 53,250 kronor, och det av skyddshemmets styrelse för vartdera budgetåret äskade, 55,000 kronor, vore icke större än att den med all sannolikhet ändå kunde regleras.

Vad angår det av skyddshemmets styrelse framförda förslaget om upptagande till förnyad utredning av frågan om överflyttning av elever från statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed till Hall, tillstyrker inspektören en sådan åtgärd.

Statskontoret finner också ofrånkomligt, att, såsom förhållandena utvecklats sig vid åkerbrukskolonien Hall, statsverket till upprätthållande av verksamheten därstädes under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 bidroge med ytterligare understöd. Beträffande de av skyddshemmets styrelse verkställda utgifts- och inkomstberäkningarna anför statskontoret följande.

Fråga vore, i vilken utsträckning och på vilket sätt understödet borde lämnas. För klarläggande av den förra frågan hade skyddshemmets styrelse framlagt förslag till utgifts- och inkomststat för hemmet för förenämnda budgetår, vilket förslag resulterade i ett årligt underskott å 55,000 kronor. Statskontoret kunde för sin del icke undgå att finna vissa i sagda statförslag upptagna utgiftsposter väl högt beräknade, och syntes det statskontoret anmärkningsvärt, att i den av styrelsen verkställda inkomstberäkningen icke

upptagits någon inkomst av jordbruket och skogen, ehuru nettoinkomsten därav under budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 uppgått till 17,593 kronor, respektive 26,703 kronor samt konjunkturerna för jordbruk och skogsdrift sedan dess i varje fall icke försämrats.

Skyddshemsinspektören hade ock föreslagit, dels att utgiftsposterna till beklädnad, hälso- och sjukvård samt allmänna omkostnader skulle minskas med respektive 2,000, 500 och 2,000 kronor, dels ock att bland inkomsterna skulle uppföras en post överskott från jordbruket och skogen å 12,250 kronor. Däremot hade skyddshemsinspektören icke föreslagit någon nedsättning av utgiftsposten till avlöningar.

Statskontoret kunde beträffande sistnämnda utgiftspost icke undertrycka en känsla av att denna post bort ytterligare nedbringas i betraktande av den betydande disproportion, som föreläge mellan antalet av de vid skyddshemmet anställda befattningshavarna och elevantalet. I avsaknad av erforderligt bedömningsmaterial och på grund av vad styrelsen för skyddshemmet och skyddshemsinspektören i sådant avseende anfört tilltrorde sig ämbetsverket dock icke att förorda en nedsättning av berörda utgiftspost. Icke heller ansåge sig statskontoret böra föreslå någon höjning av det av skyddshemsinspektören beräknade överskottet från jordbruket och skogen, ehuru väl det samma — i betraktande av utfallet av jordbruks- och skogsdriften under budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 — syntes kunna uppräknas avsevärt. Ämbetsverket funne sig alltså nödsakat att godtaga de av skyddshemsinspektören verkställda utgifts- och inkomstberäkningarna, vilka gäve vid handen ett årligt underskott å 32,500 kronor, d. v. s. samma belopp, vartill årsräntan å de av staten erhållna lånen uppginge. Att märka vore emellertid, att i dessa beräkningar såsom inkomst upptagits hela det maximibelopp å 41,100 kronor, som beviljats i årligt statsbidrag till avlöningar åt skyddshemmets befattningshavare.

Statskontoret, som icke anser sig böra göra någon erinran mot att till avlöande av skyddshemmets befattningshavare under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 utginge det fastställda maximibidraget, vill för sin del, i likhet med skyddshemsinspektören, ifrågasätta, huruvida icke — i avvaktan på den förestående omorganisationen av skyddshemmen — en lämplig väg att lämna skyddshemmet det för nämnda båda budgetår erforderliga ytterligare statsunderstödet skulle vara, att omförmälda förening såsom ägare av skyddshemmet befriades från att erlægga de under ifrågavarande budgetår till betalning förfallande räntorna å statslånen. Skulle emellertid ett dylikt förfaringsätt anses icke böra komma ifråga, syntes annan möjlighet att lämna skyddshemmet det behöfliga statsunderstödet icke förefinnas än att därför anvisa medel å riksstaten. Därest sistnämnda utväg föredroges, syntes det för ändamålet erforderliga årsbeloppet — särskilt med hänsyn därtill, att skyddshemmet vore i behov av ytterligare statsbidrag redan under innevarande budgetår — kunna anvisas från förslagsanslaget till skyddsuppfostran.

Till sist framhåller statskontoret dels att — vare sig den ena eller den andra av angivna utvägar valdes — riksdagens medverkan givetvis erfordrades, dels ock att, därest anslaget till skyddsuppfostran skulle komma att anlitas för ändamålet, detsamma för nästkommande budgetår syntes böra undergå därav betingad omräkning.

I detta sammanhang torde jag få omnämna, att styrelsen för föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina i skrivelse den 16 november 1935 hemställde om uppskov med erläggande av ränta å förut omfördälda lån.

Statskontoret förklarade sig i utlåtande den 14 december 1935 icke vilja motsätta sig det begärda räntebetalningsanståndet.

Kungl. Maj:t medgav den 20 december 1935 föreningen anstånd med ifrågasvarande räntebetalning till den 1 april 1936.

Med hänsyn till de uppgifter, som inom skyddshemsorganisationen tillkomma åkerbrukskolonien Hall, har staten tidigare vid upprepade tillfällen ingripit stödande. Situationen är nu, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, den, att verksamheten vid anstalten icke kan upprätthållas, därest icke ytterligare ekonomiskt stöd erhålles. De omständigheter, som framkallat detta läge, hava närmare berörts av styrelsen. Då jag anser nödvändigt att sörja för att möjligheter finnas att omhändertaga det klientel, för vilket anstalten är avsedd, lär ingen annan utväg stå öppen än att utverka erforderligt tilläggsbidrag hos riksdagen.

På grundvalen av de framlagda beräkningarna har styrelsen funnit ett belopp av 55,000 kronor behövt för att verksamheten skall kunna upprätthållas under innevarande budgetår, därvid dock räknats med att det avlöningsbidrag till personal, som staten utfäst sig att lämna, med 5,750 kronor understiger det högsta medgivna. För budgetåret 1936/1937 kalkylerar man med tilläggsbidrag till enahanda belopp. Vid ärendets remissbehandling hava emellertid delade meningar gjort sig gällande rörande det erforderliga tillfälliga driftbidragets storlek. Skyddshemsinspektören har sålunda under förutsättning av oreducerat avlöningsbidrag ansett beloppet kunna begränsas till 32,500 kronor. Till denna mening har jämväl statskontoret anslutit sig. Statens inspektör för fattigvård och barnavård förordar, att bidraget under samma förutsättning får utgå med 42,500 kronor. Tillika har ifrågasatts, att det nu begärda understödet skulle helt eller delvis lämnas i form av befrielse för föreningen att under respektive budgetår erlægga stadgad ränta till statsverket för erhållna lån.

Vid övervägande av nu berörda spörsmål har jag ansett mig böra begränsa framställningen till att avse innevarande budgetår. Huruvida de förhållanden, som föranlett den beräknade bristen, beläggningen av anstalten, utgifterna för personal, jordbruksdriftens avkastning m. m., komma att jämväl nästa budgetår utöva samma inverkan som detta år, låter sig nämligen icke nu med säkerhet bedöma. Frågan om och i vad mån liknande bidrag skall utgå för budgetåret 1936/1937 torde därför framdeles böra bliva föremål för prövning.

När jag gått att taga ställning till bidragsfrågan i denna mera begränsade omfattning, har jag låtit mig angeläget vara att i första hand undersöka, huruvida en reduktion av det begärda beloppet skulle kunna ske utan att ändamålet med stödåtgärden därigenom äventyrades. Närmast har jag sökt utröna möjligheten av besparingar i driftkostnaderna och utsikterna till inkomster

Departements-
chefen.

av det jordbruk och skogsbruk, beträffande vilket styrelsen funnit sig icke kunna räkna med någon avkastning under detta budgetår. I förstnämnda avseende har jag icke kunnat undgå att ägna uppmärksamhet åt den obestridliga disproportion mellan antalet anställda befattningshavare och elever, som numera består. Jag vill visserligen ej påkalla några omedelbara inskränkningar i personalbeståndet, som skulle gå ut över äldre befattningshavare med mångårig anställning i föreningens tjänst. Ett sådant förfaringsätt vore obilligt, icke minst under de provisoriska förhållanden, varunder verksamheten inför förestående omorganisation av skyddshemmen bedrives. Men å andra sidan synas dylika betänkligheter icke med samma styrka kunna göras gällande beträffande personal, som nyligen vunnit anställning med hänsyn tagen till anstaltsarbetets tidigare omfattning. Saken är för visso av beskaffenhet att förtjäna uppmärksammas, och då givetvis alla onödiga kostnader böra undvikas, synes det mig naturligt, att såsom villkor för det tillfälliga driftbidrag, som jag förordar, uppställas bland annat, att Kungl. Maj:t skall äga att närmare pröva personalbehovet. Ledigbliven befattning vid åkerbrukskolonien Hall bör under nuvarande förhållanden över huvud icke få återbesättas eller vikarie å sådan förordnas, med mindre Kungl. Maj:t så medgivit. De utgiftsbegränsningar, som skyddshemsinspektören hållit för möjliga, finner även jag i stort sett kunna vidtagas. Vad de förutsebara inkomsterna beträffar, har jag inhämtat, att ledningen för anstalten numera anser sig kunna räkna med en nettovinst å jordbruket och skogen av 12,500 kronor. Under dessa omständigheter torde, med hänsyn jämväl till det förhållandet, att elevantalet för närvarande utgör omkring 100, ett belopp av 38,000 kronor kunna förväntas bliva tillfyllest.

Beträffande sättet för bidragets utgående finner jag den föreslagna anordningen, att det fastställda maximibidraget till avlöningar finge utgå utan hinder av att vissa av de ifrågavarande befattningshavarna ej längre finnas anställda vid skyddshemmet samt att föreningen därjämte skulle åtnjuta räntebefrielse, mindre lämplig. Det synes mig budgettekniskt mera tillfredsställande, att det erforderliga beloppet i sin helhet ställes till förfogande att utgå av femte huvudtitelns förslagsanslag till skyddsuppfostran. För bidragets åtnjutande torde böra gälla de villkor Kungl. Maj:t finner skäl föreskriva.

Slutligen anser jag mig böra uttala, att jag finner de vid remissbehandlingen framkomna kraven på en utredning rörande anstaltens förhållanden väl motiverade. En ingående omprövning synes mig påkallad redan med hänsyn till de förändrade uppgifter, som tilltänkts för åkerbrukskolonien Hall i den nya skyddshemsorganisationen och som närmare berörts i en av professor O. Kinberg nyligen verkställd utredning. Omständigheterna lära få anses visa hän på önskvärdheten av att härvid särskilt överväges, huru jordbruksdriften vid anstalten för framtiden lämpligen bör ordnas. Jämväl spörsmålet om överflyttning av elever från Salbohedanstalten förtjänar i sammanhanget att närmare undersökas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina må under budgetåret 1935/1936 till uppehållande av verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall åtnjuta ett tillfälligt driftbidrag av 38,000 kronor, att utgå av femte huvudtitelns förslagsanslag till skyddsuppfostran.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bertil Wirseen.

Bilaga.

GUSTAF ETC.

Kungl. Maj:t fastställer följande överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina, nämligen

»1) Föreningen förbinder sig att vid de till föreningens skyddshem åkerbrukskolonien Hall hörande elevhemmen snarast möjligt verkställa omändringsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag i ämnet, som den 24 oktober 1929 avgivits av för ändamålet tillkallade sakkunniga och för vars väsentliga innehåll redogörelse lämnats i Kungl. Maj:ts proposition den 14 februari 1930, nr 109.

2) Föreningen åtager sig att å föreningens ifrågavarande skyddshem för skyddsuppfostran mottaga sammanlagt intill 201 vanartade gossar, därvid förläggningen av de vanartade skall, i den mån så kan ske och senast vid den tidpunkt, då berörda omändringsarbeten avslutats, ordnas på i huvudsak följande sätt:

Till elevhemmen Strandhem, Tomtebo och Storgården skola förläggas sammanlagt intill 146 sådana vanartade, som avses i 43 § 2 mom. i lagen om samhällets barnavård. Av dessa skola förläggas å elevhemmet Strandhem intill 30 elever under 14 år, å elevhemmet Tomtebo intill 56 elever i åldern 14—15 år och å elevhemmet Storgården intill 60 elever över 16 år.

Å elevhemmen Holmia och Hågakolonien skall plats beredas för sammanlagt intill 55 sådana vanartade, som avses i 43 § 3 mom. i oförmälda lag. Av dessa vanartade skall plats beredas å elevhemmet Holmia för intill 30 elever under 15 år och å elevhemmet Hågakolonien för intill 25 elever över 15 år.

I den sålunda angivna platsfördelningen må föreningen vidtaga de smärre jämkningar, vartill platsbehovet för olika åldersgrupper av vanartade eller övriga omständigheter tillfälligtvis må föranleda.

Därest Kungl. Maj:t förordnar om nedläggande av den å statens vårdanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed bedrivna undervisningen för bildbara sinnesslöa, åtager sig föreningen att, i den mån så påkallas, bland eleverna å hemmen Holmia och Hågakolonien mottaga sinnesslöa av den art, som för närvarande undervisas å Salbohedanstalten.

3) Kungl. Maj:t — som genom brev den 12 juni 1925 fastställt överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt föreningen, enligt vilken föreningen för uppförande av vissa byggnader tillerkänts ett lån av statsmedel å 200,000 kronor, att utgå av ett av 1925 års riksdag bland utgifter för kapitalökning under rubriken låneunderstöd beviljat reservationsanslag å nämnda belopp — förordnar, med ändring av vad i nämnda brev stadgats, att föreningen, som av lånesumman lyftat allenast 125,000 kronor, må uppbära högst återstående beloppet 75,000 kronor för att användas för utförande av under mom. 1) avsedda omändringsarbeten, dock under villkor att föreningen avlämnar av föreningen utfärdad förbindelse å lyftat belopp ävensom ej mindre till säkerhet för nämnda lånebelopp än även till ytterligare säkerhet för *dels* det lånebelopp å 125,000 kronor, vilket föreningen uppburit på grund av bestämmelserna i nyssnämnda brev den 12 juni 1925, *dels* det lånebelopp å 350,000 kronor, vilket föreningen uppburit enligt brev den 29 juni 1926 angående lån åt föreningen m. m., *dels ock* det lånebelopp å 100,000 kronor,

som beviljats föreningen enligt brev den 24 maj 1929 angående lån åt föreningen m. m., i föreningens fastigheter 1 mantal Hall nr 1, 1 mantal Hall nr 2, 1 mantal Hall nr 3, 1 mantal Håga nr 1 och 1 mantal Hågelby nr 1 i Östertälje socken, — vilka fastigheter tillhoppa utgöra egendomen Hall — meddelade in-teckningar å sammanlagt det nya lånebeloppet, högst 75,000 kronor, gällande med förmånsrätt näst efter till säkerhet för de genom breven den 12 juni 1925, den 29 juni 1926 och den 24 maj 1929 medgivna lånebelopp avlämnade in-teckningar.

4) Ränta å det nya lånebeloppet skall efter en räntefot av fem procent erläggas första gången vid utgången av det halvår, under vilket de i mom. 1) avsedda omändringsarbetena fullbordats, och därefter halvårsvis varje år den 30 juni och den 31 december, till dess lånet blivit till fullo guldet.

5) Staten skall äga att för en köpesumma av 550,000 kronor och på de villkor i övrigt, som må kunna träffas, inköpa ovan omförmälda fem fastigheter, med undantag av ett i brevet den 12 juni 1925 angivet jordområde om 3 hektar 54 ar 10 kvadratmeter med därå uppförda byggnader, med å egendomen anlagd åkerbrukskoloni jämte döda och levande inventarier, varvid oguldna belopp av de enligt breven den 29 juni 1926 och den 24 maj 1929 samt denna överenskommelse beviljade lån å tillhoppa högst 525,000 kronor må gå i avräkning å köpeskillingen. Vid beräkningen av sagda köpeskillning har förutsatts, att anstaltsens byggnader vid statens övertagande av fastigheterna äro väl underhållna. Vad i denna punkt föreskrivits skall icke verka rubbning i bestämmelserna i brevet den 12 juni 1925 angående statens övertagande av nyssnämnda jordområde.

6) Kungl. Maj:t medger, att för lokaler inom anstaltsbyggnaderna vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall må — utöver det hyresbelopp av 8,750 kronor för år, som erlägges på grund av bestämmelserna i brevet den 12 juni 1925, och det hyresbelopp av 24,500 kronor för år, som erlägges enligt föreskrifterna i brevet den 29 juni 1926 — utgå hyra från och med den 1 juli 1930 med 2,500 kronor för år samt från och med halvåret efter det, under vilket elevhemmet Holmia efter verkställda omändringsarbeten tagits i bruk, med ytterligare 1,000 kronor för år. Hyran erlägges halvårsvis i förskott.

7) Jämte skyddshemsavgift för varje å skyddshemmet intagen eller därifrån villkorligt utskreven elev samt det statsbidrag, vartill skyddshem i allmänhet äro berättigade, skall föreningen äga av statsmedel uppbära ersättning dels med 700 kronor för år, för varje icke belagd plats vid elevhemmet Hågakolonien, dels ock, sedan elevhemmet Holmia efter verkställda omändringsarbeten tagits i bruk, med 500 kronor för år för varje icke belagd plats vid sistnämnda hem. Ersättning enligt detta moment utgår endast för de tider av året, då plats icke är belagd.

8) Denna överenskommelse gäller till och med den 30 juni 1940, då densamma upphör, i händelse uppsägning från någondera sidan skett minst ett år före nämnda dag. Sker ej uppsägning, förblir överenskommelsen gällande ytterligare tio år och så vidare på enahanda villkor. I den mån bestämmelserna i densamma träda i tillämpning, skola däremot stridande stadganden i överenskommelsen den 12 juni 1925 upphöra att gälla. I övrigt skall sistnämnda överenskommelse alltjämt äga tillämpning, dock att beträffande överenskommelsens giltighetstid skall gälla vad nyss stadgats beträffande den nu träffade överenskommelsen.»

Kungl. Maj:t medger, att såsom bidrag till avlöning åt nedannämnda befattningshavare vid åkerbrukskolonien Hall må under nedan angivna villkor av statsmedel utbetalas de belopp för år räknat, som angivas i följande för-teckning.

